

حضانت

مقدمه:

ملاقات فرزند از طرفی جزو حقوق کودک است و مرجعی نمی‌تواند تحت هیچ شرایطی این حق را از یکی از طرفین سلب کند. از نظر قانونی دختران تا سن ۹ سالگی و پسران تا سن ۱۵ سالگی با فردی زندگی خواهند کرد که حضانت آنها را به عهده دارد.

از این مقطع سنی به بعد کودک خود تصمیم می‌گیرد با چه کسی زندگی کند و تمایل او به ادامه زندگی با پدر یا مادر وضعیت تازه‌ای را برای او به وجود می‌آورد. البته این مسئله به توافق پدر و مادر بستگی دارد اما در اغلب موارد به سبب عدم توافق پدر و مادر بر سر این مسئله، کار تعیین حضانت کودک به دادگاه کشیده می‌شود. در دادگاه‌های خانواده بحث حضانت مشکلاتی را ایجاد می‌کند. مادری که فرزند را به دنیا می‌آورد، می‌خواهد از فرزند خود مراقبت کند و همیشه این نگرانی را دارد که اگر فرزند او به ۷ سالگی برسد، سرنوشت او چه می‌شود؟ قانون این حق را به‌طور دائم از مادر گرفته و این مسئله عامل اصلی پیچیده شدن پرونده‌های خانوادگی در زمینه حضانت است. دادگاه‌ها نمی‌توانند خارج از قانون عمل کنند و اگر سوء رفتار پدر در دادگاه اثبات نشود حضانت فرزند را به پدر می‌دهند.

بنابر قول مشهور، دوران نگهداری و سرپرستی (حضانت)، با بلوغ و رشد به پایان می‌رسد و کودک، پس از بلوغ، اختیار دارد تا سرپرست زندگی خود را برگزیند. زیرا نگهداری و سرپرستی، به خاطر ناتوانی کودک در نگهداری خودش بوده است و اصل، ولایت نداشتن اشخاص بر یکدیگر است و پس از بلوغ و رشد، چنین چیزی مطرح نیست.^۱

معانی لغوی و اصطلاحی حضانت:

حضانت، از حَضَن گرفته شده و برابر فارسی آن، «پهلوی» است، قسمت زیر بغل تا برآمدگی لگن. به معنای نگهداری چیزی می‌باشد، همچون پرندۀ‌ای که از تخم‌های خود در زیر بال نگهداری می‌کند: «حَضَن الطائر بیضه». هنگامی که زنی، بچه‌اش را در آغوش می‌گیرد، گفته می‌شود: «حَضَنَت ولدها»^۲ از نظر اصطلاحی حضانت به معنای، حق نگهداری و سرپرستی طفل که به شخصی واگذار می‌شود، می‌باشد.^۳

۱- «جواهر الکلام»، ج ۳۰/۳۱.

۲- «مصباح المنیر»، ج ۱/۱۷۲؛ «لسان العرب»، ج ۱۳/۱۲۲-۱۲۳؛ «معجم مقاییس اللغه»، ج ۲/۷۳؛ «مجمع البحرین»، ج ۶/۲۳۷-۲۳۸.

۳- حائری، ابراهیمی، حق سرپرستی و نگهداری کودک (حضانت)، مجله فقه، شماره ۱۵.

شرایط حضانت:

اشخاصی که حضانت را می‌توانند به عهده بگیرند، به شرح ذیل آورده شده است:

- **حضانت حق انحصاری پدر و مادر است؛** تا زمانی که پدر و مادر کودک زنده هستند و صلاحیت نگهداری از فرزند خود را دارند، حضانت با آنان است و هیچ‌یک از خویشان پدری یا مادری نمی‌توانند در این مورد ادعایی کنند.

- **وضع خاص جد پدری؛** تا زمانی که پدر و مادر زنده هستند، حضانت با آنان است و هیچ‌یک از خویشان، از جمله جد پدری، حقی بر نگهداری و تربیت کودک ندارد. ولی، پس از مرگ پدر و مادر، هرگاه جد پدری زنده باشد، ولایت به حکم قانون بر عهده‌ی او است.

- **حضانت پس از جدایی زن و شوهر؛** قانون مدنی تا ۷ سالگی کودک، به مادر حق تقدم داده و از آن پس اولویت را به پدر می‌دهد.

- **حضانت پس از فوت پدر یا مادر؛** در مورد فوت والدین، حضانت به جد پدری و در صورت نبودن او به وصی واگذار می‌شود. هرگاه از این گروه کسی نباشد، حضانت با قیمی است که به پیشنهاد دادستان از طرف دادگاه منصوب می‌شود.^۱

موانع اجرای حق حضانت:

- **جنون؛** اگر افراد مورد اشاره دیوانه باشند حق حضانت ندارند.

- **شوهر کردن مادر به شخص غیر از پدر طفل؛** چون شوهر کردن با شوهر دیگر او را از انجام وظایفش بازمی‌دارد.

- **کفر؛** چون بر طبق فقه کافران نمی‌توانند بر مسلمانان ولایت (حضانت) داشته باشند.^۲

مسئولیت‌های ناشی از حضانت:

- **مسئولیت حقوقی در برابر کودک؛** حضانت کودک تنها حق پدر و مادر نیست؛ نوعی وظیفه‌ی اخلاقی و اجتماعی نیز هست. پس، اگر کودک به علت حضانت بد و عدم توجه صدمه‌ای بیند فردی که حضانت او را قبول کرده است، مسئول خسارات خواهد بود.

- **مسئولین مدنی در برابر دیگران؛** فرد حضانت کننده مسئول تمامی خساراتی است که از سوی فرزندان آنان به دیگران وارد می‌گردد. به استناد قانون کسی که حضانت را بر عهده دارد بر مبنای تقصیر در نگهداری و تربیت آن می‌توان مطالبه خسارت نمود.

- **مسئولیت تضامنی پدر و مادر؛** تمامی مسئولیت‌های ناشی از تکلیف مربوط به نگهداری و مواظبت بر عهده حضانت کننده بوده و مسئول زیان اشخاص ثالث می‌باشد.^۱

۱- کاتوزیان، ناصر، دوره‌ی مقدماتی حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۵، چاپ پنجم، ۹۳۹-۳۸۹.

۲- کاتوزیان، ناصر، دوره‌ی مقدماتی حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۵، چاپ پنجم، ۳۹۵-۳۹۳.

مواد قانونی (مهم) مرتبط با حضانت:

ماده‌های قانون مدنی در ارتباط با حضانت:

ماده ۱۱۶۸: نگهداری اطفال هم حق و هم تکلیف ابویین است.

ماده ۱۱۶۹: برای حضانت و نگهداری طفلی که ابویین او جدا از یکدیگر زندگی می‌کنند، مادر تا سن هفت سالگی اولویت دارد و پس از آن با پدر است. تبصره- بعد از هفت سالگی در صورت حدوث اختلاف، حضانت طفل با رعایت مصلحت کودک به تشخیص دادگاه می‌باشد.

ماده ۱۱۷۱: در صورت فوت یکی از ابویین، حضانت طفل با آن که زنده است خواهد بود. هر چند متوفی پدر طفل بوده و برای او قیم معین کرده باشد.

ماده ۱۱۷۲: هیچ یک از ابویین حق ندارند در مدتی که حضانت طفل به عهده‌ی آنها است از نگاهداری او امتناع کنند. در صورت امتناع یکی از ابویین، حاکم باید به تقاضای دیگری یا تقاضای قیم یا یکی از اقربا و یا به تقاضای مدعی‌العموم نگاهداری طفل را به هر یک از ابویین که حضانت به عهده او است، الزام کند و در صورتی که الزام ممکن یا مؤثر نباشد، حضانت را به خرج پدر و هرگاه پدر فوت شده باشد به خرج مادر، تأمین کند.

ماده ۱۱۷۳: هرگاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت او است صحت جسمانی و یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند به تقاضای اقربای طفل یا به تقاضای قیم او یا به تقاضای رئیس حوزه قضائی، هر تصمیمی که برای حضانت طفل مقتضی بداند، اتخاذ کند.

ماده ۱۱۷۴: در صورتی که به علت طلاق یا به هر جهت دیگر ابویین طفل در یک منزل سکونت نداشته باشند، هر یک از ابویین که طفل تحت حضانت او نمی‌باشد حق ملاقات طفل خود را دارد. تعیین زمان و مکان ملاقات و سایر جزئیات مربوطه به آن در صورت اختلاف بین ابویین با محکمه است.

ماده ۱۱۷۵: طفل را نمی‌توان از ابویین و یا از پدر یا مادری که حضانت با اوست، گرفت، مگر در صورت وجود علت قانونی.

ماده ۱۱۷۶: مادر مجبور نیست که به طفل خود شیر بدهد مگر در صورتی که تغذیه طفل به غیر از شیر مادر ممکن نباشد.

ماده ۱۱۷۷: طفل باید مطیع ابویین خود بوده و در هر سنی که باشد باید به آنها احترام کند.

ماده ۱۱۷۸: ابوبین مکلف هستند که در حدود توانایی خود به تربیت اطفال خویش بر حسب مقتضی اقدام کنند و نباید آنها را مهمل بگذارند.

ماده ۱۱۷۹: ابوبین حق تنبیه طفل خود را دارند ولی به استناد این حق نمی‌توانند طفل خود را در خارج از حدود تأدیبه، تنبیه کنند.

ماده‌هایی از قانون مجازات اسلامی در ارتباط با حضانت:

ماده ۶۲۲: اگر کسی از دادن طفلی که به او سپرده شده است در موقع مطالبه‌ی اشخاصی که قانوناً حق مطالبه دارند، امتناع دارند، امتناع کند به مجازات از سه ماه تا شش ماه حبس یا به جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار تا سه میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۶۳۳: هرگاه کسی شخصاً یا به دستور دیگری طفل یا شخصی را که قادر به محافظت از خود نمی‌باشد، در محلی که خالی از سکنه است، رها نماید، به حبس از شش ماه تا دو سال و یا جزای نقدی از سه میلیون ریال تا دوازده میلیون ریال محکوم خواهد شد و اگر در آبادی و جائی که دارای سکنه باشد رها کند تا نصف مجازات مذکور محکوم خواهد شد و چنانچه این اقدام سبب وارد آمدن صدمه یا آسیب یا فوت شود رها کننده علاوه بر مجازات فوق، حسب مورد به قصاص یا دیه یا ارش نیز محکوم خواهد شد.

ماده ۱۳ قانون حمایت خانواده: در هر مورد حسب اعلام یکی از والدین یا اقربای طفل یا دادستان یا اشخاص دیگر تشخیص شود که تغییر در وضع حضانت طفل ضرورت دارد اعم از این که قبلاً تصمیمی در این مورد اتخاذ شده یا نشده باشد و یا به طریق اطمینان بخشی ترتیب نگاهداری و حضانت طفل داده نشده باشد، دادگاه پس از رسیدگی، حضانت طفل را به هر کسی که مقتضی بداند، محول می‌کند و هزینه حضانت بر عهده‌ی کسی است که به موجب تصمیم دادگاه مکلف به پرداخت آن می‌شود.

ماده ۱۴ قانون حمایت خانواده: هر دادگاه خانواده تشخیص دهد کسی که حضانت طفل به او محول شده از انجام تکالیف مربوط به حضانت خودداری کرده یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذی‌حق شود او را برای هر بار تخلف به پرداخت مبلغی از هزار ریال تا ده هزار ریال و در صورت تکرار به حداکثر مبلغ مذکور محکوم خواهد کرد. دادگاه در صورت اقتضا می‌تواند علاوه بر محکومیت مزبور، حضانت طفل را به شخص دیگری واگذار نماید. در هر صورت حکم این ماده مانع از تعقیب متهم چنانچه عمل او طبق قوانین جزائی، جرم شناخته شده باشد و نخواهد بود.

محل مراجعه جهت طرح دعوی:

دادگاه‌های خانواده شهرستان و بخش‌ها.

سؤالات متداول در خواسته حضانت

سؤال:

چنانچه هنگام طلاق فرزند مشترک با توافق زوجین به زن سپرده شود و زن پس از طلاق ازدواج نماید آیا حضانت فرزند از او سلب می‌شود؟^۱

جواب:

بله، طبق ماده ۱۱۷۰ قانون مدنی در صورتی که مادر مبتلا به جنون شود و یا با دیگری ازدواج نماید حضانت با پدر خواهد بود.

سؤال:

اگر مادری مبتلا به جنون شده و یا ازدواج کرده با رفع جنون و متارکه از شوهر آیا تقاضای او مبنی بر قبول حضانت مجدد مورد قبول می‌باشد؟^۲

جواب:

جنون مادر و یا ازدواج از موانع حضانت طفل می‌باشد و با رفع آن موانع حق حضانت در مدت قانونی که به عهده اوست به وی باز می‌گردد.

سؤال:

حضانت اطفال بعد از چند سالگی از ابویین خارج می‌شود؟ و در صورتی که هر دو تقاضای حضانت کنند، حضانت با کدامیک از ابویین خواهد بود؟^۳

جواب:

خروج از حضانت پدر و مادر طبق قانون برای دختران ۹ سال قمری و برای پسر ۱۵ سال قمری می‌باشد. بعد از رسیدن به سن بلوغ شرعی، این حق و تکلیف از ابویین ساقط می‌گردد و در نتیجه طبق نظر فرزند عمل می‌شود که کدامیک سرپرستی او را داشته باشند. البته با عنایت به این که پرداخت نفقه یکی از مصادیق حضانت است، قانون در صورت تحقق شرایط انفاق، فرزند می‌تواند از پدر خود نفقه مطالبه نماید.

۱- معاونت آموزش قوه قضاییه، مجموعه نشست‌های قضایی (۱۳): مسائل قانون مدنی، قم، نشر قضا، چاپ نخست، ۱۳۸۳، ۱۸۹.

۲- معاونت آموزش قوه قضاییه، مجموعه نشست‌های قضایی (۱۳): مسائل قانون مدنی، قم، نشر قضا، چاپ نخست، ۱۳۸۳، ۱۹۱.

۳- معاونت آموزش قوه قضاییه، مجموعه نشست‌های قضایی (۱۳): مسائل قانون مدنی، قم، نشر قضا، چاپ نخست، ۱۹۳-۱۹۲.

سؤال:

آیا پدر می‌تواند حق حضانت فرزندش را از خود اسقاط نماید و آیا این حق قابل انتقال به مادر است و در صورت انتقال قابل اعاده مجدد می‌باشد یا خیر؟^۱

جواب:

اسقاط حق حضانت از جانب پدر موجه نیست ولی انتقال این حق به مادر تا زمانی که جهات منع قانونی برای حضانت مادر پیش نیاید بلاشکال است و اعاده مجدد این حق نیز با رعایت ضوابط ایرادی نخواهد داشت.

سؤال:

در صورتی که ابوین در یک منزل سکونت نداشته باشند هر یک از ابوین که طفل تحت حضانت او نباشد حق ملاقات طفل خود را دارد؟^۲

جواب:

بله، آنها طبق قانون حق ملاقات داشته و در صورت اختلاف در زمان و مکان و سایر جزئیات تعیین آن با محکمه است.

سؤال:

در چه مواقعی حضانت طفل به غیر پدر و مادر واگذار می‌گردد؟^۳

جواب:

هر گاه آنان فاقد صلاحیت برای حضانت کودک باشند، دادگاه می‌تواند شخص واجد صلاحیت دیگری را برای حضانت کودک تعیین کند. این فرد می‌تواند از بستگان کودک یا غیر آن باشد. اعتیاد به ماده مخدر، ارتکاب جرم، انحطاط اخلاقی، ابتلا به بیماری‌های مسری، محکومیت به حبس و... می‌تواند حسب مورد از موارد سلب صلاحیت پدر و مادر برای نگهداری فرزند باشند.

۱- معاونت آموزش قوه قضاییه، مجموعه نشست‌های قضایی (۱۳): مسائل قانون مدنی، قم، نشر قضا، چاپ نخست، ۱۹۴.

۲- معاونت آموزش قوه قضاییه، مشاوره قضایی تلفنی ۴، قم، نشر قضا، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۰۸.

۳- موسوی مقدم، محمد، راهنمای دعاوی خانوادگی، قم، دادگستری کل استان قم، ۱۳۰.

نمونه تقاضای درخواست‌های مربوط به حضانت

الزام پدر به تحویل گرفتن طفل و حضانت از وی

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس:
خواهان	مادر/ زوجه			
خوانده	پدر/ زوج			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن		الزام خوانده به تحویل گرفتن فرزند و حضانت از وی		
دلایل و منضمات دادخواست		۱- عقدنامه ی ... ۲- طلاق نامه ی ...		
<p>شرح دادخواست</p> <p>باسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم دادگاه عمومی...</p> <p>با سلام</p> <p>احتراماً اینجانب به موجب سند نکاحیه ی شماره ی ... به عقد زوجیت دائم خوانده درآمدم. پس از سه سال زندگی مشترک که حاصل آن تعداد ... فرزند بوده است به سبب اختلافات موجود به موجب طلاق نامه شماره ی ... مورخ ... از یکدیگر جدا شدیم.</p> <p>از آن زمان تاکنون حضانت ... فرزند مشترک مان بر عهده ی من بوده است. اکنون چون قصد ازدواج دارم/ قصد مسافرت به خارج از کشور را دارم، با مشکلات اقتصادی مواجه شده ام و توان نگهداری از فرزندم، فرزندانم را ندارم با عدول از حق اولویت در حضانت از فرزندم، فرزندانم مستند به ماده ی ۱۱۶۹ صدور حکم مبنی بر الزام خوانده به تحویل گرفتن فرزند، فرزندان و حضانت از وی، آنها را دارم.</p> <p>امضاء</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست		شعبه ... دادگاه عمومی		
شماره		رسیدگی فرمایید.		
تاریخ		نام و نام خانوادگی مقام		
		ارجاع کننده		
		تاریخ		
		امضاء		

صدور حکم حضانت و الزام مادر به استرداد فرزند

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس:
خواهان	پدر/ زوج			
خوانده	مادر/ زوجه			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن	صدور حکم حضانت و الزام به استرداد فرزند			
دلایل و منضمات دادخواست	۱- عقدنامه ی شماره ی ... ۲- طلاق نامه ی شماره ی ...			
شرح دادخواست				
<p>باسمه تعالی ریاست محترم دادگاه عمومی ... با سلام احتراماً به استحضار عالی می‌رسانم در تاریخ... به موجب عقدنامه‌ی ... خوانده به عقد زوجیت دائم اینجانب در آمد. سپس به علت اختلافات موجود در تاریخ ... به موجب طلاق نامه‌ی شماره‌ی ... از یکدیگر جدا شدیم. از زمان جاری شدن صیغه‌ی طلاق حضانت فرزندم به خوانده سپرده شده و از آن زمان تا کنون فرزندم نزد خوانده زندگی می‌کند. اکنون با توجه به این که فرزندم به سن هفت سالگی رسیده است علاقمندم حضانت فرزندم را خود بر عهده داشته باشم. بر این اساس مستند به ماده‌ی ۱۱۶۹ قانون مدنی صدور حکم مبنی بر حضانت اینجانب و محکومیت خوانده به استرداد فرزندم را دارم. امضاء</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست	شعبه دادگاه عمومی			
شماره	رسیدگی فرماید.			
تاریخ	نام و نام خانوادگی مقام			
	ارجاع کننده			
	تاریخ			
	امضاء			

الزام به استرداد طفل

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس:
خواهان	زوجه			
خوانده	زوج			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن	الزام خوانده به استرداد فرزند و بدواً صدور دستور موقت مبنی بر عدم انتقال فرزند به شهرستان / خارج از کشور.			
دلایل و منضمات دادخواست	۱- عقدنامه ۲- طلاق نامه ۳- گواهی عدم امکان سازش.			
<p>شرح دادخواست باسمه تعالی ریاست محترم دادگاههای عمومی... با سلام احتراماً به استحضار می‌رسانم اینجانب به موجب عقدنامه‌ی شماره‌ی ... مورخ... زوج‌هی دائمی خوانده بودم که به موجب طلاق‌نامه‌ی شماره‌ی ... در تاریخ ... از خوانده جدا گشته‌ام. با عنایت به این که حاصل ایام زندگی مشترک‌مان ... فرزند ... ساله به نام ... است و این که به موجب قانون و حکم دادگاه به شماره... صادره از شعبه... حضانت وی به من سپرده شده است اما خوانده از استرداد فرزندم به من استنکاف می‌ورزد. بنا علی هذا مستند به ماده ۱۱۶۹ قانون مدنی ماده ۱۳ قانون حمایت خانواده هم چنین ماده واحده حق حضانت مصوب ۱۳۶۵ صدور حکم بر محکومیت خوانده به استرداد فرزندم را خواستارم. در ضمن با عنایت به این که خوانده در نظر دارد فرزندم را به شهرستان.../ کشور... منتقل نماید صدور دستور موقت مبنی بر عدم انتقال فرزندم مورد تقاضا است.</p> <p>امضاء</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست	شعبه دادگاه عمومی			
شماره	رسیدگی فرمایید.			
تاریخ	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده			
	تاریخ امضاء			

صدور حکم مبنی بر سلب حضانت خواننده

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس:
خواهان	پدر			
خوانده	مادر			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن	صدور حکم مبنی بر سلب حضانت خواننده			
دلایل و منضمات دادخواست	۱- سند نکاحیه. ۲- سند طلاق. ۳- حکم دادگاه مبنی بر صدور گواهی عدم امکان سازش. ۴- پرونده کیفری ...			
شرح دادخواست				
<p>باسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم دادگاه عمومی...</p> <p>با سلام</p> <p>احتراماً به استحضار عالی می‌رسانم به موجب سند نکاحیه‌ی شماره‌ی ... مورخ ... خوانده به عقد زوجیت دائم اینجانب در آمد. که در تاریخ ... به موجب سند طلاق شماره‌ی ... از یکدیگر جدا شده‌ایم. حاصل زندگی مشترک‌مان یک فرزند ... ساله است که به موجب حکم دادگاه و به علت صغر سن حضانت وی به خوانده سپرده شده است.</p> <p>با عنایت به این که خوانده دارای مشکلات اخلاقی عدیده‌ای است و با افراد فاقد صلاحیت اخلاقی رفت‌وآمد دارد که این امر موجب اثرات منفی در تربیت فرزندم می‌گردد لذا مستنداً به ماده‌ی ۱۳ قانون حمایت خانواده صدور حکم مبنی بر سلب حضانت خوانده و حکم به حضانت اینجانب را درخواست می‌کنم.</p> <p>امضاء</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست	شعبه دادگاه عمومی			
شماره	رسیدگی فرماید.			
تاریخ	نام و نام خانوادگی مقام			
	ارجاع کننده			
	تاریخ			
	امضاء			

سلب حضانت مادر به سبب جنون

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس
خواهان	پدر			
خوانده	مادر			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن	صدور حکم مبنی بر سلب حضانت خوانده و صدور حکم بر حضانت اینجانب			
دلایل و منضمات دادخواست	۱- سند نکاحیه ۲- طلاق نامه			
شرح دادخواست				
<p>باسمه تعالی</p> <p>ریاست محترم دادگاه عمومی...</p> <p>با سلام</p> <p>احتراماً به استحضار می‌رسانم به موجب سند نکاحیه‌ی شماره‌ی ... مورخ ... خوانده به عقد زوجیت دائم اینجانب در آمد و در تاریخ ... به موجب سند طلاق شماره‌ی ... از یکدیگر جدا شده‌ایم. حاصل زندگی مشترک مان یک فرزند ... ساله است که به موجب حکم دادگاه و به علت صغر سن حضانت وی به خوانده سپرده شده است.</p> <p>اکنون مدتی است خوانده مبتلا به جنون شده و بدین سبب توان و صلاحیت نگهداری از فرزندم را از دست داده است. بر این اساس مستند به ماده‌ی ۱۱۷۰ قانون مدنی صدور حکم مبنی بر سلب حضانت خوانده و حکم بر حضانت اینجانب را درخواست می‌کنم.</p> <p>امضاء</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست	شعبه ... دادگاه عمومی			
شماره	رسیدگی فرماید.			
تاریخ	نام و نام خانوادگی مقام			
	ارجاع کننده			
	تاریخ			
	امضاء			

صدور حکم مبنی بر تحویل دادن فرزند به همراه صدور دستور موقت

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	شغل	آدرس:
خواهان	مادر			
خوانده	پدر			
وکیل یا نماینده قانونی				
تعیین خواسته و بهای آن	صدور حکم مبنی بر تحویل دادن فرزند به همراه صدور دستور موقت			
دلایل و منضمات دادخواست	۱- عقدنامه..			
شرح دادخواست				
<p>باسمه تعالی ریاست محترم دادگاه عمومی... با سلام احتراماً به استحضار عالی می‌رسانم اینجانب به موجب عقدنامه‌ی شماره‌ی ... در تاریخ ... به عقد زوجیت خوانده درآمدم. حاصل ایام زندگی مشترک من فرزند شیرخوار... ماهه‌ای به نام ... است. خوانده مدتی است فرزندم را از من دور نگهداشته و از دسترسی‌ام به او ممانعت به عمل می‌آورد که این امر موجب بیماری من و فرزندم گشته است. اینک نظر به شیرخواره بودن فرزندم و نیازمندی شدید وی به شیر من مستند به ماده‌ی ۱۱۶۹ قانون مدنی صدور حکم مبنی بر حضانت اینجانب و استرداد فرزندم مورد تقاضا است. بدواً با توجه به این که طولانی شدن دوری فرزندم موجب ورود صدمات روحی و جسمی جبران‌ناپذیری بر فرزندم خواهد شد مستند به ماده‌ی ۲۰ قانون حمایت خانواده و مواد ۳۱۰ و ۳۱۴ قانون دادرسی مدنی صدور دستور موقت مبنی بر تحویل فوری فرزند به اینجانب مورد استدعا است.</p>				
شماره و تاریخ ثبت دادخواست	شعبه... دادگاه عمومی رسیدگی			
شماره	فرمایید.			
تاریخ	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده			
	تاریخ امضاء			

دادنامه (۱)

خواهان: خانم خدیجه ... به نشانی قم،...

خوانده: آقای یوسف ... به نشانی قم،

خواسته‌ها:

۱. حضانت

۲. دستور موقت

رأی دادگاه

در خصوص دعوی خواهان خانم خدیجه ... فرزند ابراهیم اهل و ساکن قم به طرفیت خوانده آقای یوسف ... فرزند ... اهل و ساکن قم به خواسته صدور حکم حضانت و استرداد فرزند مشترک بنام ... ۱/۵ ساله و دستور موقت فوری با این توضیح که خواهان اظهار داشته خوانده همسر رسمی و دائمی من است مرا از منزل اخراج کرده و فرزند مشترکمان را که ۱/۵ ساله دارد از من گرفته است لذا تقاضای صدور دستور موقت بر تحویل فرزندم و حضانت و استرداد ایشان را دارم و متعاقب طرح دعوی دادگاه صدور و دستور موقت را منوط به تودیع خسارت احتمالی نموده لیکن خواهان خسارت احتمالی را تودیع نکرده و زوجین در دادگاه حاضر نشده‌اند و زوج دفاعی به عمل نیاورده است نظر به دعوا و مدارک استنادی و با توجه به سن فرزند زوجین و بروز اختلاف و مصون ماندن دعوا از تعرض و مخالفت خوانده دادگاه دعوی اصلی خواهان را صحیح و ثابت تشخیص و با استناد به مواد ۱۱۶۸ و ۱۱۶۹ قانون مدنی حکم حضانت فرزند مشترک زوجین توسط زوجه و الزام خوانده به استرداد و تحویل فرزند زوجین به زوجه را صادر و اعلام می نماید و در خصوص تقاضای زوجه مبنی بر صدور دستور موقت بر تحویل فرزندشان به مدت دو ماه نظر به این که خواهان خسارت احتمالی را تودیع نکرده است دادگاه با استناد به مفهوم مخالف ماده ۳۱۹ و ۳۲۵ قانون آئین دادرسی مدنی قرار رد دادخواست دستور موقت خواهان را صادر و اعلام می نماید رأی صادره غیابی و ظرف بیست روز در این شعبه قابل واخواهی سپس در مرجع تجدیدنظر قم قابل اعتراض می باشد رأی صادره در مورد دستور موقت با اصل دعوا در مرجع تجدیدنظر قم قابل اعتراض می باشد.

رئیس شعبه ... محاکم عمومی حقوقی قم

دادنامه (۲)

خواهان: آقای محمد ... با وکالت آقای مصطفی... به نشانی قم،...
خوانده: خانم شمسی با وکالت آقای سید محمد... به نشانی قم،...
خواسته: حضانت

رأی دادگاه

در خصوص دعوی آقای محمد ... فرزند... ۳۰ ساله شغل کارگر تبعه افغانستان با وکالت مصطفی ... به طرفیت خانم شمسی ... فرزند ... شغل خانه دار تبعه افغانستان با وکالت سید محمد ... بخواسته حضانت فرزند مشترک - ... متولد ... - با توجه به مندرجات پرونده و اظهارات طرفین و نظر به اینکه دوران اولویت حضانت مادر منقضی شده و دلیلی بر عدم صلاحیت پدر ارائه نشده است دعوی مذکور مقرون به صحت تشخیص و به استناد ماده ۱۱۶۸ و ۱۱۶۹ قانون مدنی رأی بر واگذاری حضانت طفل به پدر صادر و اعلام می گردد رأی صادره حضوری است و ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظر در مرجع تجدیدنظر استان است .

رئیس شعبه ... محاکم عمومی حقوقی قم

دادنامه (۳)

خواهان: آقای محمدرضا ... به نشانی قم،...

خوانده: خانم عاطفه ... به نشانی قم،...

خواسته: حضانت

رأی دادگاه

در خصوص دعوای خواهان آقای محمدرضا... فرزند ... اهل و ساکن قم به طرفیت خوانده خانم عاطفه ... فرزند ... اهل و ساکن قم به خواسته صدور حکم حضانت فرزندان مشترک بنام‌های ... ۴ ساله و ... ۲ ساله با این توضیح که خواهان اظهار داشته خوانده طلاق گرفته است دو فرزند مشترک داریم که نزد خوانده هستند ولی ایشان توان مراقبت از بچه‌ها را ندارد و از طرفی چون بچه‌ها بزرگ شده‌اند وابستگی آنها به مادرشان کم شده، لذا تقاضای صدور حکم حضانت فرزندان مشترک را دارم خوانده در دادگاه حاضر نشده و دفاعی به عمل نیاورده است نظر به این که خواهان مدرکی به جز گواهی پزشکی قانونی مربوط به سال ۱۳۸۷ ندارد و به استناد این گواهی علیه خوانده شکایت نموده و در دادگاه کیفری طبق اظهارات خواهان شکایت ایشان رد شده است و از طرفی حضانت اطفال تا رسیدن به سن هفت سالگی تمام حق مادر می‌باشد بناء علی هذا دادگاه دعوای خواهان را بلا دلیل تشخیص و با استناد به ماده ۱۱۶۸ و ماده اصلاحی ۱۱۶۹ قانون مدنی و کذا ماده ۱۲۵۷ قانون مدنی حکم بر بطلان دعوای خواهان صادر و اعلام می‌نماید رأی صادره در مرجع تجدیدنظر قم قابل اعتراض می‌باشد.

رئیس شعبه ... محاکم عمومی حقوقی قم

منابع

- جواهر الكلام، جلد ۳۱.
- حائری، ابراهیمی، حق سرپرستی و نگهداری کودک (حضانت)، مجله فقه، شماره ۱۵.
- کاتوزیان، ناصر، دوره‌ی مقدماتی حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۵، چاپ پنجم.
- لسان العرب، جلد ۱۳.
- مجمع البحرين، جلد ۶.
- مصباح المنیر، جلد ۱.
- معاونت آموزش قوه‌ی قضاییه، مجموعه نشست‌های قضایی ۵ و ۱۳: مسائل قانون مجازات اسلامی، قم، نشر قضا، جلد دوم، چاپ نخست، ۱۳۸۶.
- معاونت آموزش قوه‌ی قضاییه، مسائل قانون مجازات اسلامی، قم، نشر الهادی، چاپ دوم، ۱۳۸۲.
- معاونت آموزش قوه‌ی قضاییه، مشاوره قضایی تلفنی ۴، قم، نشر قضا، چاپ اول، ۱۳۸۴.
- معجم مقاییس اللغة، جلد ۲.
- موسوی مقدم، محمد، راهنمای دعاوی خانوادگی، قم، دادگستری کل استان قم، ۱۳۸۶.
- مهاجری، علی، مبسوط در آیین دادرسی مدنی، جلد دوم و چهارم، تهران، انتشارات فکرسازان، چاپ اول، ۱۳۸۷.

نام محقق: آقای اصغر کاظمی